

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ МІЖНАРОДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ПІД ЧАС ВИЯВЛЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ СЛУЖБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

*Турок Г. В.
Студентка юридичного факультету
ДВНЗ «УжНУ»*

У статті розглядаються актуальні теоретичні, правові та організаційні питання вдосконалення механізмів міжнародного співробітництва в документації результатів досліджень злочинів у сфері службової діяльності.

The article reviews current theoretical, legal and organizational issues of improving the mechanisms of international cooperation in the documentation of findings crimes in the area of service activity.

Ключові слова: взаємодія, злочини службової діяльності, виявлення злочинів, профілактика злочинів.

Постановка проблеми. На сучасному етапі державотворення інтеграція України до Європейського Союзу визнається неодмінною складовою подальшої демократизації нашої країни, формування громадянського суспільства. Тому радикальні соціально-економічні перетворення, що відбулися за останнє десятиліття, спричинили як позитивні, так і негативні зміни в сучасному українському суспільстві. Це, у першу чергу, стосується відносин щодо забезпечення особистої безпеки громадян, захисту їхнього життя, здоров'я та власності.

З метою подолання шкідливого впливу корупційних проявів на розвиток економічних та соціальних процесів світовою спільнотою вживаються заходи щодо протидії корупційній експансії. Зокрема, боротьба з корупцією визнана більшістю країн пріоритетним напрямом діяльності державних органів; продовжує вдосконалюватися нормативно-

правова база для боротьби з транснаціональною корупцією; функціонують відповідні міжнародні та національні органи, що ведуть боротьбу з корупцією; проводиться робота щодо належного наукового забезпечення антикорупційної діяльності; діють неурядові міжнародні організації, які спрямовують свою діяльність на створення в суспільстві клімату неприйняття корупції та проводять моніторинг її поширення у світі, тощо. [2]

Стан дослідження. У теорії оперативно-розшукової діяльності, кримінального процесу та криміналістики окремі питання протидії злочинам у сфері службової діяльності розглядали у своїх працях С. А. Алтухов, М. І. Ануфрієв, О. М. Бандурка, О. Ф. Бантишев, В. М. Бесчастний, А. В. Галахова, О. Ф. Гіда, О. М. Джужа, Є. О. Дідоренко, О. Ф. Долженков, О. І. Козаченко, Д. Й. Никифорчук, С. І. Ніколаюк, М. А. Погорєцький, Л. Д. Удалова, С. С. Чернявський, І. Р. Шинкаренко та ін.

Метою цієї статті є висвітлення організаційних форм та вдосконалення механізмів міжнародної взаємодії під час документування виявлених фактів злочинів у сфері службової діяльності.

Виклад основних положень. Процеси інтернаціоналізації соціально-економічного та політичного життя у світовому масштабі призвели до розвитку деструктивних явищ у багатьох країнах та регіонах. Виступаючи на першому етапі як національна проблема, організована злочинність і корупція перетинають кордони і стають транснаціональними явищами, одним з основних засобів впливу злочинності на всі сфери міжнародного життя. При цьому тісний зв'язок цих двох явищ, їх висока мобільність і прагнення приховувати злочину діяльність за рахунок використання механізмів легалізації доходів ставить під сумнів спроможність однієї держави, незалежно від наявних засобів і ресурсів, систематично вживати адекватних заходів без залучення механізмів міжнародного співробітництва.

На думку Л. І. Аркуші, “той факт, що уряд будь-якої держави неспроможний наодинці нанести серйозний удар по злочинних організаціях, які здійснюють свої операції на міжнародному рівні, диктує необхідність міжнародного співробітництва”. [1]

Об'єктивними чинниками, які зумовлюють потребу в міжнародній взаємодії щодо боротьби з корупцією, вважаємо, є: суттєвий рівень загрози цього явища національним та міжнародним інтересам; прагнення організованої злочинності, використовуючи корупційні зв'язки, постійно збільшувати кримінальний простір для своєї діяльності; наявність тенденцій до уніфікації норм кримінального законодавства різних країн та його формування на спільних категоріях стосовно злочинів, які мають транснаціональний характер; приблизно однакові загальні завдання та функції правоохоронних органів різних держав, які здійснюють боротьбу з організованою злочинністю та корупцією; визнання неспроможності

вирішувати проблеми протидії транснаціональним злочинам силами та ресурсами однієї держави тощо.

Слід відзначити, що найбільш повно основні різновиди та об'єктивні ознаки корупції зазначені в Конвенції ООН проти корупції, прийнятій 10 жовтня 2003 р. Так, злочинні корупційні діяння класифікуються в ній на три основні групи. Перша група - це протиправні діяння в публічній національній сфері. А саме: підкуп національних публічних посадових осіб; вимагання або прийняття публічною посадовою особою неправомірних преваг; розкрадання, неправомірне привласнення або інше нецільове використання публічною посадовою особою майна, публічних або приватних коштів або цінних паперів, що перебувають у розпорядженні цієї публічної посадової особи; зловживання службовими повноваженнями або службовим станом; незаконне збагачення, тобто значне збільшення активів публічної посадової особи, що перевищує її законні доходи, які вона не може розумним способом обґрунтувати. [8]

До другої групи відносять корупційні злочини у сфері публічних міжнародних відносин. Зокрема: підкуп іноземних публічних посадових осіб та посадових осіб публічних міжнародних організацій; вимагання або прийняття іноземною публічною посадовою особою та посадовою особою публічних міжнародних організацій неправомірної преваги; зловживання впливом з корисливою метою з метою одержання від адміністрації або публічного органу держави-учасниці будь-якої неправомірної переваги для первинного ініціатора таких дій або будь-якої іншої особи; вимагання або прийняття публічною посадовою особою або будь-якою іншою особою неправомірної преваги з метою одержання від адміністрації або публічного органу держави-учасниці будь-якої неправомірної переваги.

До третьої групи відносять корупційні злочини, які вчиняються в приватному секторі, а саме: підкуп у приватному секторі; вимагання або прийняття особисто або через посередників неправомірної переваги; розкрадання під час економічної, фінансової або комерційної діяльності, вчинене особою, яка керує роботою організації приватного сектора коштів, які перебувають у віданні цієї особи відповідно до її службового стану. [1]

Важливе місце щодо дослідження проблем протидії корупції відіграють наукові установи ООН. Це переважно міжрегіональні установи, які проводять наукові дослідження, здійснюють підготовку і підвищення кваліфікації працівників правоохоронних органів, у тому числі й поліції, надають технічну допомогу в розробці та реалізації антикорупційних проектів, а також здійснюють інформаційну діяльність у цій сфері.

Суттєве значення в забезпеченні міжнародної взаємодії в галузі боротьби з корупцією, особливо з її транснаціональними формами, має діяльність Міжнародної організації кримінальної поліції (МОКП), більш відомої за її телеграфним позначенням - "Інтерпол". Співробітництво в рамках Інтерполу ґрунтується на положеннях національного законодавства країн-членів, а також на підставі міжнародних зобов'язань.[3]

Крім органів керівництва Інтерполом, до його складу входять Національні центральні бюро (НЦБ), які водночас є підрозділами поліцій країн-учасниць. Організаційні моделі НЦБ різноманітні, оскільки їх структури визначаються державами самостійно. Так, у США НЦБ входить до складу міністерства юстиції, у Великій Британії - у структурі столичного поліцейського формування - Скотланд-Ярду, у Франції та Італії включено до Генеральної дирекції кримінальної поліції МВС, у Бельгії відповідні функції виконує Генеральний секретаріат судових представників міністерства юстиції.

Серед структур, які мають відношення до організації взаємодії в галузі боротьби з корупцією, можна також відмітити групу держав по боротьбі з корупцією - "GRECO" та Комісії з питань запобігання корупції - GMC. Група GRECO створена з метою вдосконалення компетентності її членів у боротьбі з корупцією для застосування заходів через динамічний процес спільного оцінювання методів проведення та однакового впливу згідно з їхніми зобов'язаннями в цій сфері. [7]

Безпосередня міжнародна взаємодія в галузі боротьби з корупцією може здійснюватися в різних напрямках та в різних формах. Вона може бути неформальною чи формальною за своїм характером і двосторонньою чи багатосторонньою за своїми масштабами.

З метою вдосконалення міжнародного співробітництва України з іншими державами в галузі боротьби з корупцією необхідно: 1) створити єдине правове поле для боротьби з корупцією та легалізацією незаконно добутих коштів; 2) вивчити практику застосування законодавчих, правозастосовних і громадських засобів впливу на стан корупції та досвіду боротьби з корупцією в різних країнах; 3) постійно здійснювати аналіз перспектив розвитку міжнародного і національного законодавства у сфері боротьби з корупцією, у тому числі з транснаціональною корупцією; 4) удосконалити системи обміну інформацією між спеціалізованими органами з боротьби з корупцією і судовими органами європейських країн; 5) залучати засоби масової інформації для підтримки міжнародної політики країн, спрямованої на знищення корупції в усіх її проявах; 6) розробити Концепцію взаємодії держав-учасниць ЄС, кандидатів до ЄС та третіх країн щодо боротьби з транснаціональною корупцією; 7) збільшити кількість представництв МВС України, СБУ, Генеральної прокуратури в державах - стратегічних партнерах України; 8) визначитися з порядком обміну оперативної інформації, у тому числі й такої, що має обмежений доступ; 9) передбачити у Кримінально-процесуальному Кодексі України порядок та розробити типові процедури проведення слідчих дій на території інших держав та узгодити їх з іншими учасниками міжнародної взаємодії; 10) визначитися з можливістю спрощення порядку перетинання кордонів держав-учасниць міжнародних угод учасниками кримінального судочинства, співробітниками компетентних органів у службових справах, а також переміщення через ці кордони речових доказів та інших предметів,

пов'язаних з припиненням, розкриттям та розслідуванням злочинів, пов'язаних з корупцією; 11) збільшити кількість працівників правоохоронних органів України, які відвідали інші держави для обміну досвідом боротьби з корупцією, навчання або стажування; 12) удосконалити навчальні програми та плани підготовки працівників правоохоронних органів з метою навчання фахівців формам, методам та прийомам міжнародної взаємодії в галузі боротьби з корупцією. [5]

Підсумовуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що вдосконалення міжнародної взаємодії в галузі протидії корупції вимагає, щоб таке співробітництво було визнано одним із пріоритетних напрямів зовнішньополітичної діяльності нашої держави, систематичного інформування світового співтовариства про бажання України бути партнером такої взаємодії та активної безпосередньої участі в заходах, визначених відповідними угодами.

Треба також визнати, що прискорення темпів залучення України до міжнародного поліцейського співробітництва надасть нашій державі можливість підвищити ефективність боротьби з внутрішньою злочинністю і корупцією та справити вплив на формування правоохоронної політики деяких наших країн-партнерів шляхом її узгодження з українською. Це стосується, насамперед, тих держав (міждержавних утворень), які визнані Україною як пріоритетні стратегічні партнери в економічній та політичній сферах, - Російської Федерації, США та Європейського Союзу.

Науковий керівник: доц. Котляр О.І.

Список використаних джерел:

1. Аркуша, Л.І.(2002). Основи методики виявлення і розслідування організованої злочинної діяльності при наявності корумпованих зв'язків: *автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.09*. Харків.
2. Боднар, В.Є. (2014). Деякі аспекти взаємодії підрозділів внутрішньої безпеки зі слідчими під час виявлення та розслідування злочинів у сфері службової діяльності. *Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: проблеми теорії та практики: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 25-26 верес. 2014 р.)*. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 34-37.
3. Заброда, Д.Г. (2005). Взаємодія суб'єктів боротьби з корупцією (адміністративно-правовий аспект): *дис ... канд. юрид. наук: 12.00.07*. Київ.
4. *Концепція боротьби із корупцією* (1997). Київ: видання Центру правової реформи та законопроектних робіт при Міністерстві юстиції України.
5. *Концепція взаємодіяння держав-учасників Содружества Независимых Государств в борьбе с преступностью 1999* (Совет глав государств Содружества Независимых Государств. Білоус, В.Т. (2002). Координація боротьби з економічною злочинністю: *монографія*. Ірпінь, Академія Державної податкової служби України.

-
6. Медведев, Ю.Л. (2014). Наближення права України до права Європейського союзу: понятійно-категоріальний апарат та способи узгодження. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*, 1, 52—59.
 7. Угода про створення групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO). Камлик, М.І. (упоряд.) (1999). *Міжнародні правові акти та законодавство окремих країн про корупцію*. Київ: Школяр.
 8. *Documenti Fondamentali ONU* (1996), 486.